

Workshop
HPV, HPV-vaccinatie en ZAS

1

Colofon

Uitgave
© NHG • NVDA • NVOG • NVVP • RIVM • Bevolkingsonderzoek Nederland • VAP • Bilthoven, 2020. De Vervolgsscholing Cervixscreening mag worden gebruikt door iedereen die beroepsmatig of op welke andere wijze dan ook bij het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker betrokken is.

Onderwijskundige ontwikkeling
Cbt Resultaat uit opleiden, Arnhem
www.cbresultaatuitleiden.nl

Illustraties
Anke Nobel, Lelystad
www.ankenobel.nl

Versie 2020-2021

2

Programma

- Leerdoelen
- Typen HPV
- HPV-vaccinatie
- Omgaan met feiten en fabels
- Adviseren over de ZAS
- Intervisie of gastdocent
- Terugkoppeling en evaluatie.

3

Leerdoelen

- Je hebt inzicht in de typen HPV die baarmoederhalskanker veroorzaken.
- Je hebt inzicht in de begrippen, feiten en fabels rondom HPV.
- Je kunt aan de vrouw uitleggen waarom HPV een lastig virus is.
- Je kunt adviseren over de zelfafnameset.

4

E-learning: Vragen

5

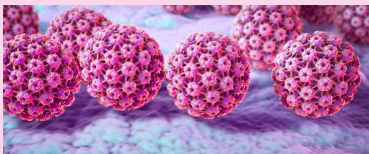

Typen HPV

6

Meer dan 100 typen HPV

- Er zijn meer dan **170** verschillende typen HPV. De meeste zijn zeldzaam en ongevaarlijk.
- 14 HPV-typen kunnen baarmoederhalskanker veroorzaken. Dit noemen we hoog risico humaan papillomavirus (hrHPV).
- Het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker test primair op hrHPV.

7

Andere vormen van kanker

HPV kan behalve baarmoederhalskanker ook andere vormen van kanker veroorzaken:

- Vaginakanker
- Peniskanker
- Anuskanker
- Mond- en keelkanker.

8

HPV-Typen 16 en 18

Kenmerken

- Meest voorkomende typen
- Seksueel overdraagbaar
- Veroorzaakt 70% van de gevallen van baarmoederhalskanker.

In het bevolkingsonderzoek wordt op de meeste hoog risicotypen getest.

9

HPV is een lastig virus

Kenmerken

- Vaak merk je niets van een besmetting met HPV.
- Omdat HPV heel besmettelijk is, kun je een infectie moeilijk voorkomen.
- Condooms verminderen de kans op besmetting, maar zelfs als je met condoom vrijt, kun je nog besmet raken met HPV.
- Zowel mannen als vrouwen kunnen het virus oplopen en doorgeven.

10

---

hrHPV

- > 80% van de mensen loopt een keer in zijn/haar leven hrHPV op
- In de meeste gevallen (80%) wordt de infectie geklaard door het immuunsysteem (meestal < 2 jaar)
- Alleen een langdurige infectie met hrHPV kan leiden tot baarmoederhalskanker
- Risicofactor voor niet klaren van de infectie:
  - Verminderde afweer (roken, bepaalde medicijnen)

11

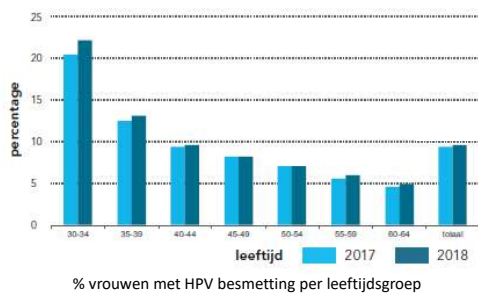

---

hrHPV

12

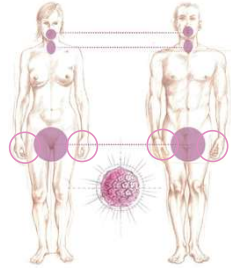

Huidige bekende besmettingswegen hrHPV

- Contact tussen slijmvliezen, penis, vagina of anus
- Via vingers of mond tijdens vrijen
- Kan ook via huidcontact rond de schaamstreek
- Condooms verminderen kans op besmetting, maar sluiten deze niet uit
- Zowel mannen als vrouwen kunnen hrHPV oplopen en doorgeven

13

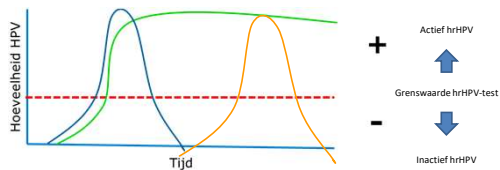

---

hrHPV infectie en hrHPV test

- Actieve infectie die geklaard/ opgeruimd wordt
- Tweede hrHPV infectie met ander hrHPV type
- Langdurige actieve infectie

Boodschap:

- hrHPV kan in kleine, niet te meten hoeveelheden aanwezig zijn
- Alleen een langdurige actieve hrHPV infectie kan leiden tot kanker

14

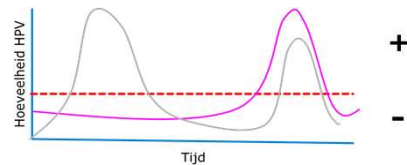

Uitzonderingen

- Bij inactief virus:
- Geen positieve test
  - Geen risico op celafwijkingen of erger
  - Waarschijnlijk geen risico op besmetting partner

Boodschap:

- Moment van detectie hrHPV zegt weinig over moment van infectie
- Een inactieve infectie kan opnieuw actief worden

15

HPV-vaccinatie

16

Hoe werkt een vaccin?

- Een vaccin werkt op basis van je eigen weerstand.
- Een vaccin bevat verzwakte of dode (onderdelen van) ziektekiemen.
- Na toediening maakt je lichaam antistoffen aan.
- Je bent beschermd zonder dat je de ziekte hoeft door te maken.

17

Video: Vaccinatie

https://www.youtube.com/watch?v=PJn_DUpEedA

18

Wanneer vaccineren?

Tot 2021

- In het jaar dat meisjes 13 worden
- Twee vaccinaties met een half jaar ertussen.

Vanaf 2021

- Vaccinatie naar 9 jaar voor meisjes
- Vaccinatie ook voor jongens
- Hervaccinatie ronde voor kinderen tot 18 jaar.

19

Diverse vaccinaties

Merknaam	Beschermt tegen	Geschikt voor personen	Aantal prikken
Gardasil*	Virus types 6, 11, 16, 18	Leeftijd 9 t/m 13 jaar Leeftijd 14 jaar en ouder	Twee prikken Drie prikken
Gardasil 9*	Virus types 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58	Leeftijd 9 t/m 14 jaar Leeftijd 15 jaar en ouder	Twee prikken Drie prikken
Cervarix*	Virus types 16 en 18	Leeftijd 9 t/m 14 jaar Leeftijd 15 jaar en ouder	Twee prikken Drie prikken

In het huidige rijksvaccinatieprogramma wordt Cervarix® gebruikt.

20

Vaccinaties

- De vaccinaties zijn alle effectief en werken 90-100% tegen infectie met de virustypes waarvoor het vaccin is bedoeld.
- Baarmoederhalskanker kan ook worden veroorzaakt door HPV-types die niet in het vaccin zijn opgenomen.

21

Effect vaccinatie

- 70% minder kans om baarmoederhalskanker te krijgen
- Je kan nog steeds baarmoederhalskanker krijgen
- Daarom op latere leeftijd om de 5/10 jaar een uitstrijkje.

Beschermingsduur

Het HPV-vaccin werkt lange tijd. Hoe lang precies is nog onbekend.

22

Veiligheid inenting

Veiligheid

- Vaccin is veilig
- Er zijn geen ernstige bijwerkingen.

Mogelijke bijwerkingen

- Koorts of verhoging
- Plaatselijke roodheid en/of zwelling op plek van de prik.

23

Feiten en fabels

24

Feit of fabel?

Stelling:

Vitamine A en foliumzuur helpen net zo goed tegen een HPV-infectie.

Feit

Er is geen enkel wetenschappelijk onderzoek dat aantoont dat vitamine A en foliumzuur tegen een HPV-infectie helpen. Vaccinatie tegen HPV kan wel baarmoederhalskanker voorkomen.

25

Feit of fabel?

Stelling:

Het vaccin geeft vaak een anafylactische shock.

Feit

Voor vaccinaties in het algemeen geldt dat er een kans van 1 op de miljoen tot tien miljoen is, dat je meteen na een prik een anafylactische shock krijgt. Sinds 1962 houdt het RIVM bij of dit gebeurt en dat is nog nooit gemeld.

26

Feit of fabel?

Stelling:

Je kunt verlamd raken door het vaccin.

Feit

In sommige landen zouden meisjes meteen na de vaccinatie verlamd zijn geraakt. Na uitgebreid onderzoek bleek dat echter niet door de vaccinatie te komen. Soms krijgen mensen een bepaalde ziekte of aandoening. Dat kan bij toeval gebeuren na een HPV-vaccinatie, maar dat wil niet zeggen dat het door de vaccinatie komt.

27

Feit of fabel?

Stelling:

Het vaccin kan onvruchtbaarheid en kanker veroorzaken.

Feit

Het vaccin bevat namelijk geen erfelijk materiaal van het HPV-virus, maar alleen eiwitdeeltjes. Het is dus onmogelijk dat de menselijke genetische structuur verandert door het vaccin.

28

Feit of fabel?

Stelling:

Het vaccin geeft langdurige vermoeidheidsklachten.

Feit

Dit is niet waar. Onderzoek toont geen verband tussen het vaccin tegen baarmoederhalskanker en langdurige vermoeidheidsklachten bij meisjes.

29

Omgaan met fabels

- Veroordeel de ander niet. Probeer een neutrale toon en houding aan te nemen.
- Respecteer de mening en keuze van de ander.
- Leg uit wat het voordeel van vaccinatie is (70% minder kans op baarmoederhalskanker).
- Leg uit dat de vaccinatie ongevaarlijk is.
- Reageer met feitelijke informatie.
- Verwijs naar de website van het RIVM of thuisarts.nl
- Ga niet in discussie.

30

Adviseren over de Zas

The diagram shows the Zas device, a self-administered HPV test. It consists of a pink outer casing (roze dop) with a white breastplate (witte borastje) and a pink rotating knob (roze draaiknop). The device is inserted into a clear plastic sleeve (doorschijnende huls) which contains a row of wings (vleugelrijtjes).

31

Doelgroep en aanvraagprocedure ZAS

Doelgroep
 Vrouwen die een uitstrijkje erg vervelend vinden en daarom niet meedoen aan het onderzoek.

Aanvraagprocedure
 De vrouw kan een ZAS aanvragen via:

- [Mijn bevolkingsonderzoek](#) met haar DigiD.
- De informatielijn van de regionale screeningsorganisatie.
- Het sturen van een e-mail naar de regionale screeningsorganisatie.

32

Verschillen ZAS en uitstrijkje

Zelfnameset	Uitstrijkje
Zelf aanvragen en zelf afnemen	Afspraak maken bij de huisartspraktijk
Alleen getest op HPV	Eerst getest op HPV
Bij HPV-positief dan alsnog een uitstrijkje nodig	Bij HPV-positief dan cytologische beoordeling
Alleen de vrouw ontvangt de uitslag	Vrouw en huisarts ontvangen uitslag

33

Gastdocent

34

Intervisie

- Welke vragen krijg je over HPV en HPV-vaccinatie? En hoe reageer je daar dan op?
- In welke situaties zou je de vrouw de ZAS adviseren? Geef per situatie aan waarom.

35

Afsluiting

Wil je voor ons het evaluatieformulier invullen?

De gegevens gebruiken we om de scholing nog beter te maken.
Alvast dank!

36
